

Opis źródła:

Wspomnienia Ułana z 1863 roku spisane zostały przez Walerego Przyborowskiego i wydane pod pseudonimem Zygmunt Lucjan Sulima. Jest to, częściowo, próba przywołania i zrelacjonowania wydarzeń, w jakich Przyborowski brał udział w czasie powstania styczniowego, częściowo zaś próba zapisania historii tegoż powstania. Niżej przedstawiony tekst źródłowy jest fragmentem *Wspomnień...* i ukazuje trudności organizacyjne powstania styczniowego oraz zwraca uwagę na stojące w opozycji do siebie ugrupowania, a także charakteryzuje je pokrótce.

Miejsce i data wydania:

Poznań 1874

Miejsce przechowywania oryginału źródła:

W wersji cyfrowej:

<https://polona.pl/item-view/2cec39cd-b3bd-45e8-af2f-227414eb9c9e?page=4>

Tekst źródła (fragment):

Z chwilą, w której ruch rewolucyjny przybrał nieco większe rozmiary, ogarnąwszy sobą wszystkie umysły, wyróżniamy od razu w samym jego centrum dwa stronnictwa, dążące wprawdzie do jednego celu, ale różnymi środkami i z różnym poglądem na rzeczy. Stronnictwa te znane są w historii pod nazwą: czerwonych i białych. W skład pierwszych wchodziła przeważnie sama młodzież zapalona, gorąca, stojąca sama o sobie, nie opierająca się na żadnej uznanej powadze. W stronnictwie zaś białych, umiarkowanych jakby ich właściwiej nazwać wypadało, widzimy ludzi statecznych, powagi majątkowe i imienia. Patria ta dążyła także do zbrojnego powstania, ale powoli, odkładając jego termin na czas nieoznaczony. Z niej to właściwie wypłynęły pierwsze zawiązki organizacji rewolucyjnej, które wkrótce pochwycone przez czerwonych, doprowadzone do możliwej doskonałości, niby siecią cały kraj oplotły.

Słowniczek pojęć:

Czerwoni – radykalni działacze demokratyczni w Królestwie Polskim. Więcej:

https://pl.wikipedia.org/wiki/Stronnictwo_czerwonych

Biali – potoczna nazwa umiarkowanego obozu w polskim ruchu narodowym. Więcej:

https://pl.wikipedia.org/wiki/Stronnictwo_bia%C5%82ych

Zygmunt Lucjan Sulima – polski historyk, pisarz, uczestnik powstania styczniowego. Więcej: https://pl.wikipedia.org/wiki/Walery_Przyborowski

Powstanie Styczniowe – zryw narodowowyzwoleńczy, który wybuchł w nocy z 22 na 23 stycznia 1863 roku. Więcej: https://pl.wikipedia.org/wiki/Powstanie_styczniowe

Pytania do uczniów szkoły średniej:

- 1.Kto organizował powstanie styczniowe? Dlaczego wybuchło? Kto był jego pierwszym dowódcą/dyktatorem?
- 2.W jakich okolicznościach wybuchło powstanie styczniowe? Czy było zaplanowane, czy wybuchło szybciej, niż planowano?
- 3.W jaki sposób autor tekstu źródłowego charakteryzuje dwa ugrupowania? Kim byli ich członkowie? Która z nich dała sygnał do wybuchu powstania?
- 4.Jakie były skutki wybuchu powstania styczniowego?

Wskazówki:

Powstanie styczniowe ogarnęło prawie cały kraj i zachęciło do udziału również Polaków przebywających poza granicami Królestwa Polskiego. Był to zryw ogólnonarodowy, stąd też brało w nim udział wielu ludzi o różnych światopoglądach i przekonaniach. Brali w nim udział i przygotowywali je ludzie tak młodzi, jak i starszego pokolenia. Nic więc dziwnego, że mogły z tego wynikać różnorakie konflikty i nieudomówienia.

Iskrą, która napędziła wybuch powstania była, jak zgodnie uważają historycy, branka przeprowadzona w Warszawie pod koniec 1862 roku.

Również nazwy: biali i czerwoni, kojarzyć się mogą dość jednoznacznie. Warto zwrócić uwagę na to, w jaki sposób opisał te dwa ugrupowania autor tekstu źródłowego.

Najważniejsze cezury:

14/15 stycznia 1863 - branka przygotowana w Warszawie przez Aleksandra Wielopolskiego

22/23 stycznia 1863 – wybuch powstania styczniowego

Literatura pomocnicza:

Chwalba A., *Historia Polski 1795 – 1918*, Warszawa 2000.

Kieniewicz S., *Powstanie Styczniowe*, Warszawa 2024.

Imię i nazwisko osoby opracowującej rekord: Łukasz Wołczyk